

УДК 347.73

Кравченко О.Я. студентка 3 курсу спеціальності «051 Економіка»
Науковий керівник : Блінова Г.О., д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права
(*Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна*)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ НАРАХУВАННЯ ТА СПЛАТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ

Екологічні податки, у різних формах, використовуються у всіх розвинених економіках. Потреба в їх впровадженні на офіційному рівні вперше була визнана в рамках 1-ї Програми дій Європейського союзу з охорони навколишнього середовища у 1973 році [1]. Екологічна проблематика стала актуальною у всьому світі, і Україна не виключення. Для розв'язання проблем, пов'язаних із забрудненням навколишнього середовища та збереженням природних ресурсів, уряд України впровадив систему екологічного оподаткування, включаючи екологічний податок.

Екологічний податок - загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів та з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року (підпункт 14.1.57 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України) [2].

Платниками податку є різні суб'єкти господарювання та юридичні особи, що не провадять господарську діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, в т.ч. нерезиденти, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються викиди забруднюючих речовин. Такі обов'язки щодо сплати податку встановлені з метою заохочення дотримання екологічних норм та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище [2]. Всі, хто не є платниками екологічного податку зазначені в статті 240 пунктах з 240.3 по 240.5, та 240.7. Податкового кодексу України.

Об'єктом та базою оподаткування є: обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами; обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти; обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання; обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк; обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Ставки екологічного податку визначаються статтями 243, а також 245-248 Податкового кодексу України за окремими видами та обсягами забруднюючих речовин в атмосферному повітрі, у воді тощо [2]. Суми податку обчислюються платниками податку за податковий (звітний) квартал за відповідними формулами, наведеними в статті 249 Податкового кодексу України для окремих видів викидів. У разі якщо під час провадження господарської діяльності платником податку здійснюються різні види забруднення навколишнього природного середовища та/або забруднення різними видами забруднюючих речовин, такий платник зобов'язаний визначати суму податку окремо за кожним видом забруднення та/або за кожним видом забруднюючої речовини.

Порядок подання податкової звітності та сплати екологічного податку в Україні визначено статтею 250 Податкового кодексу України. Базовий період для податкової звітності дорівнює календарному кварталу. Звітність подається у формі Податкової декларації екологічного податку, яка затверджена наказом Міністерства фінансів України. Податкова декларація повинна бути подана протягом 40 календарних днів, які настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу. Сума податку повинна бути сплачена протягом 10 календарних днів, які настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації. Ці вимоги і терміни є обов'язковими для платників екологічного податку в Україні, і вони підкреслюють важливість вчасного і правильного внесення податку та звітності, пов'язаної з екологічними платежами.

У сучасних умовах, зазначає О.Є. Найденко, діюча система екологічного оподаткування в Україні є не ефективною, про що свідчать залежність обсягу надходжень екологічного податку, передусім від економічних циклів, а не від чинного податкового законодавства; зменшення витрат суб'єктів господарювання на інновації (у тому числі пов'язані з екологією); нераціональний розподіл сум екологічного податку [3, с. 631].

Варто зазначити, що тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України та/або на період до завершення дії карантину від коронавірусної хвороби (COVID-19), справляння податків і зборів здійснюється з урахуванням особливостей, визначених податковим кодексом України. А саме: не застосовуються штрафні санкції і пеня за несвоєчасну сплату податку та/або неподання/не своєчасне подання звітності у разі неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених діючим законодавством України. Порядок підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків визначено розділом 10 Податкового кодексу України.

Токсичний вплив війни на екологію України є серйозною проблемою з багатьма наслідками для природного середовища та здоров'я людей. Під час воєнних дій відбувається забруднення повітря, ґрунту та водних ресурсів різними токсичними речовинами, такими як кадмій, ртуть, свинець, арсен. Це забруднення має серйозні наслідки для екологічної рівноваги, біорізноманіття та стійкості екосистем. Зараження екології під час війни є тривалою проблемою, яка може мати довготривалий вплив на здоров'я, навколишнє середовище, економіку та соціальну стабільність країни.

Екологічний податок виступає інструментом впливу на діяльність суб'єктів господарювання з метою збереження навколишнього середовища, мінімізації шкідливого впливу та стимулювання суб'єктів господарювання до зменшення забруднення навколишнього середовища. Тому до платників екологічного податку застосовуються штрафні санкції та пеня у випадку порушення правил сплати (перерахування) сум грошових зобов'язань з екологічного податку, а також в разі неподання або несвоєчасного подання відповідної звітності, що передбачені ст. 49, 124, 129 податкового кодексу тощо.

Перелік посилань:

1. Горелік М.К. Екологічне оподаткування: проблеми та перспективи. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/93.pdf>
2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Голос України від 04.12.2010. № 229, / № 229-230
3. Найденко О.Є. Проблеми екологічного оподаткування та шляхи їх вирішення. Економіка та суспільство. № 8. 2017. С. 627-633. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/105.pdf